

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 1665 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
Toyirova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherahli Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umida	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdualilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aksiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevdal Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
Переход к зелёной энергетике узбекистана как возможность достижения устойчивого экономического роста	508
Бай Жин Хуан (Bai Jin xuan)	
Изучение условий финансирования проектов международными банками развития	513
Жалилова Барнохон Суръатжоновна	
O'zbekiston respublikasi budjet jarayonida budjetlarning ochiqqligi va jamoatchilik ishtirokini oshirish.....	517
Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li	
Chiqib ketayotgan aktivlarni hisobga olish va baholash masalalari	522
Kuziyeva Dinora Bahodirovna	
Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.....	528
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Changes in employee benefits and human resource management in accounting system of the Republic of Uzbekistan	535
Ravshanbekov Lazizbek Tolibjon o'g'li, Toshpulatova Munisabonu	

Iqtisodiyot tarmoqlarida suv iste'molini boshqaruvining raqamlashtirish tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish istiqbollari.....	541
Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
Теоретические аспекты налогообложения доходов физических лиц на основе всеобщего декларирования	547
Усманова Мухлиса Сагдуллаевна	
Bank tizimini raqamlashtirish va uning bank barqarorligiga ta'siri.....	555
Sayfullayev Jamshidjon Xabibjanovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	560
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Innovatsion korxonalarda xarajatlar hisobining zamonaviy usullari	565
Turayev Og'abek Kaxramonovich, Ochilov Shavkat Toshmamatovich	
Дополнительные услуги в индустрии гостеприимства как эффективный инструмент продвижения бренда предприятия	570
А.И. Лесников, Д.В. Мамаева	
Преимущества и вызовы перехода на зелёную экономику	580
Умарова Гузал Гайратовна, Лапасова Камола Фарход кизи	
Yashil iqtisodiyot sharoitida hududlarda ishlab chiqarish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish	586
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li, Djurayeva Maxliyoxon Xayrullayevna	
Yashil iqtisodiy o'sishni ta'minlashda bevosita soliqlar rolini oshirish masalalari	591
Abdullayev Dilmurod Aliyar o'g'li	
The main directions for improving innovative activities in agriculture	598
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Klaster tizimi orqali O'zbekistonda qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishi	605
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
Inklyuziv ta'lim: adolatli va teng jamiyat sari	610
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
Yashil iqtisodiyot: muammo va yechimlar	615
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
Issues of using foreign loans in the development of the transport system in the Republic of Uzbekistan	621
Alimov Ilhomjon Ikromovich	
Проблемы и резервы развития пищевой промышленности в экспортном направлении.....	628
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Оценка степени риска инновационной деятельности	634
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil innovatsiyalar, ularning turlari va omillari.....	638
Maxkamova Sayyora Shokirovna	
Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	641
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
Soliq ma'murchiligida nazorat funksiyasi va unda kameral soliq tekshiruvi hamda takomillashtirish yo'llari.....	648
Hujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li	
Sanoat korxonalarida xarajatlarni mahsulot tannarxiga taqsimlash metodologiyasini takomillashtirish istiqbollari	653
Safarov Javohir Ismoilovich	
Moliyaviy hisobotlarni shakllantirishda milliy standartlarni xalqaro standartlarga uyg'unlashtirish masalalari	659
G'aniyev Zafar Usanovich	
Ta'lim kreditini moliyalashtirish jamg'armasi faoliyati.....	666
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
Tibbiyot muassasalarining moliyaviy ta'minoti va resurslardan foydalanish mexanizmlariga ta'sir qiluvchi omillar	670
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	
Tourism finance for sustainability: investing in green futures	674
Tashpulatov Sadriddin Sayfulloyevich	

Ta'lim jarayonlarini boshqarishda mobil texnologiyalar	681
Esonova Mohiraxon Sodiqjon qizi, Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Sherzodbek Nabiyev Nurmuhammad o'g'li	
Banklarda risklarni nazorat qilishning amaliyoti	686
Jumanazarov Muzaffar Jumanazar o'g'li	
Налоговые реформы в Узбекистане: вызовы, достижения и перспективы	692
Садиков Искандар Гайратович, Буранова Лола Вахобовна	
Turizm xizmatlari samaradorligini baholash usullari va vositalari tahlili	704
Jiyanov Uktam Panjiyevich	
Korxona va tashkilotlarda xodimlarni boshqarish strategiyasi	712
Raxmonova Feruza Musakulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarini menejerlik faoliyatiga tayyorlashning ahamiyati	716
Dusmaxamedov Abduljalil Abdusabirovich	
Davlat korxonasini xo'jalik jamiyatiga o'zgartirishning foydali jihatlari	720
Z.D. Sanjarov	
The role and main types of agricultural tourism in Uzbekistan	724
M.Xolmuratova, G.N.Tojiyeva	
Цифровые технологии как драйвер повышения эффективности банковского маркетинга	727
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли, Маннабова Хулкар Фарход кизи	
Потребительская стоимость товаров в условиях экономики Узбекистана	735
Мусаева Шоира Азимовна	
Valyuta risklarini boshqarishda metching siyosatining ahamiyatini oshirish	739
Yahuyayev Ziyodilla Lutfullayevich	
Yangi o'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning roli va ahamiyati	744
Azimova Shoxista Salohiddinovna	
Improving the methodology for assessing the financial stability of banks	750
Sharipova N.H.	
Инструменты стратегического планирования и прогнозирования в управлении ООО "МТЕ ТЕХНИК": оценка и повышение финансовой стабильности	757
Нишоновна Муниса Одилжон кизи	
Актуальные вопросы налоговой политики	763
Бердыева Угулой Абдурахмоновна	
Ilm-fanni moliyalashtirish va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi	768
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Jizzax viloyatida ekologik, rekreatsiya turizmlarini rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligini baholash va uni prognozlashtirish	773
G'apparov Azim Qayumovich	
Qashqadaryo viloyatida ekologik va yashil texnologiyalarga kiritilayotgan investitsiyalar	781
Meylikov Fazliddin Abduhalim o'g'li, Buriyev Shaxbos Baxtiyorovich	
Biznes subyektlari auditida soddalashtirilgan moliyaviy hisobot tayyorlash usulini qo'llash xususiyatlari	786
Tajekeev Ziyatdin Kobeysinovich	
Biznes jarayonlarni modellashtirishning nazariy asoslari	791
Mullajonova (Matchanova) Shaxsanam Taxiroyva	
Raqamli xizmatlar bozori: elektron tijorat orqali xizmat ko'rsatishning yangi bosqichlari	796
Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali Qizi	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati va uni barqarorlashtirishning ahamiyati	800
Musurmankulova Gulchehra Isabekovna	
Ekologik turizm nuqtai nazaridan turizm marketingining usullari va asosiy vositalarining xususiyatlari	806
Yokubjonova Xulkarbonu Yokubovna	
O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning o'rni va rivojlanish istiqbollari	815
Qosimova Fazilat, Kalandarov Ravshan	
Korporativ strategiyani ishlab chiqish bosqichlarining tahlili	819
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Abduvasiyeva Marjona Anvarovna	

Mamlakatimiz turizmini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha o'tkazilayotgan islohotlarning o'rni.....	823
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Nuridinov Bexruz Akbar o'g'li	
Hududlarda tadbirkorlarning islomiy investitsiyalardan foydalanish niyatlariga undovchi omillarning empirik tadqiqoti.....	829
Irgasheva Gulbahor	
Davlat vositalari yordamida innovatsion faoliyatni moliyaviy rag'batlantirish yo'nalishlari	836
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Важность качества управления на предприятиях общественного питания.....	842
Абдуллаева Зульфия Иззатовна, Махмудов Суннатжон Абдужаббор Угли	
O'zbekistonda "yashil" moliyalashtirishni rivojlantirish yo'nalishlari	848
Shaislamova Nargiza Qabilovna	
Mahalliy budjetning qo'shimcha daromadlarini shakillantirish yo'nalishlari.....	856
Yuldashev Javohirbek Ikromjon o'g'li	
Davlat moliyaviy nazoratida axborot texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish masalalari	860
Ro'zimatova Nigora Abdullaevna	
Принципы «справедливой стоимости» в мсфо: достоинства и проблемы применения в банках узбекистана	869
Айтмуродова Рушана Бахтиеровна	
Yashil iqtisodiyot loyihalarini moliyalashtirishning nazariy jihatlari	876
Allaberganova Asalxon Kadirovna	
Davlat moliyaviy nazoratini tashkil etish hamda amalga oshirish tartibini takomillashtirish	880
Xasanov Ruslan Raxmatovich	
Yirik soliq to'lovchilar va ularning investitsiyaviy faolligini investitsiyaviy chegirmalar orqali rag'batlantirish	883
Tohirov Shuhrat Niyoz o'g'li	
MHXS bo'yicha moliyaviy hisobot tayyorlashda foydalaniladigan tuzatuvchi buxgalteriya yozuvlar.....	888
Sheraliyev Xayrulla Karimovich	
Qurilish korxonalarida investitsiyalarni boshqarishning xorijiy tajribalari va ularni mamlakatimizda foydalanish yo'llari	894
Karimov Inomjon Ortikbaevich	
Davlat xaridini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy amaliyati va uni iqtisodiyotga ta'siri.....	900
Burxanov G'ofur Baxodirovich	
Влияние технологических инноваций на международные финансовые рынки, а также на финансовый рынок нашего государства.....	904
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
Strategic development of global companies in modern conditions.....	909
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Hududlarda sog'liqni saqlash tizimi asosiy ko'rsatkichlarini noaniq modellashtirish yordamida kompleks baholash.....	914
Ismoilova Difuza Ibodullayevna	
Tijorat banklari faoliyatini transformatsiyalashuv jarayonlarini takomillashtirish.....	923
Kulboyeva Nargiz Majitovna	
Сущность и причины возникновения проблемных кредитов	929
Улмасой Ахмедова Хусан кизи	
The use of digitalization and technologies in updating credit policy.....	934
Otabek Ma'mirjon ogli Azimov	
Финансовое моделирование сценариев развития предприятия с использованием методов многокритериального принятия решений (МКПР).....	938
Axmedov Akbarali Sultonmurodovich, Yuldosheva Gulnoza Abdinabievna	
Yuqori samarali energiya tejash texnologiyalari va katalizga asoslangan konversiya jarayonlari.....	945
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
Kambag'allikni kamaytirish maqsadida aholining ijtimoiy himoyalash mexanizmini takomillashtirish	951
Kasimova Gulyar Axmatovna	

Tijorat banklarida foiz riski muammosi	957
Turdiyev Abdulhakim Kulbazarovich	
Milliy mahsulotlarni tashqi bozorlarga olib chiqishdagi to'siqlarni bartaraf qilish choralari.....	964
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni moliyalashtirish usullari.....	970
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
O'zbekistonda mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirish konsepsiyasi: strategik yondashuv.....	974
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
O'zbekiston sanoatida "yashil texnologiyalar" dan foydalanish va barqaror rivojlanish.....	979
Ubaydullaeva Gulchehra Erkabaevna	
Sanoat korxonalarida resurslarini rejalashtirish (ERP) tizimlarini joriy etishning orqali iqtisodiy samaradorlikni ta'minlash yo'llari	985
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
Yashil texnologiyalar asosida sanoatni modernizatsiya qilish	990
Muftaydinov Mansur Kiyomidinovich	
Ta'lim va ilm-fan rivoji – taraqqiyot garovi	995
Jamalova Gulnora Gulomovna	
Yashil iqtisodiyot sharoitida turizm sektorida barqaror bandlikni ta'minlash masalalari	1000
To'rabekov Sohijon Sherboy o'g'li	
Yashil energitikani integratsiya qilish va energiya samaradorligini oshirishning zamonaviy usuli (aqlli tarmoqlar-smart grids)	1007
Karimova Salima Elamonovna	
Yashil iqtisodiyot sharoitida soliqlarni raqamlashtirishni takomillashtirish	1012
Jo'rayev Botir Abdiyevich	
Yashil iqtisodiyotda tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish samaradorligi (TEM ko'rsatkichlar izohi)	1018
Sharifova Nargiza Djurayevna	
Экономическое образование молодёжи основа будущего страны.....	1023
Айматова Фарида, Айтиниязова Наргиза	
Biznes turizmining bugungi kundagi rivojlanish tendensiyasi.....	1028
Yangiyeva Sabrina Ixtiyorovna, Daniyarova Feruza Bahriddinovna	
Особенности кредитования сельскохозяйственных организаций и этапы его развития.....	1032
Ж.Я.Нуриллаев	
Xorijiy tajriba asosida O'zbekiston yashil iqtisodiyotini takomillashtirish yo'llari.....	1039
Xikmatova Husnora Fatxulla qizi	
Yashil iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlatning roli	1045
Umarov Muzaffar Yusupbayevich, Otamurodov Rasulbek Batirovich, Xaitbayev Jasurbek Otaxanovich, Atadjanov Kadambay Sapayevich	
Mintaqada raqamli transformatsiya rivojlanishida moliyaviy texnologiyalarning ahamiyati.....	1052
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	
Tijorat banklaridan olingan kreditni qaytarishda foiz stavkalari ta'sirining tahlili.....	1058
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov.A.V	
Tabiiy va sun'iy tolalarning ekologik ta'siri va yashil ishlab chiqarish texnologiyalariga o'tish bosqichlari.....	1066
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B taqsimotida chakana savdo tarmoqlari bilan marketing asosidagi strategik hamkorlik	1071
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Мировой финансовый кризис и его влияния на состояние экономики Узбекистана	1076
Раупова Мхлисахон Ибрахимжон кизи	
Uzoq muddatli aktivlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish.....	1087
Hakimov Faxritdin Abdusattorovich	
O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	1093
Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	

Yo'l qurilish tashkilotlarida yo'l qurilish ko'lamini oshirib, samarali resurslar taqsimotini ishlab chiqish.....	1099
Raximov Dilshodjon Turdiali o'g'li	
Ilg'or xorij tajribalaridan O'zbekiston amaliyotida foydalanish imkoniyatlari	1104
Karimova Komila Daniyarovna	
Ichki audit samaradorligini tahlil qilish metodologiyasi.....	1111
I.G'.Isroilov	
Выведение практического сотрудничества на качественно новый уровень государств центрально-азиатского региона в укреплении концепции «зеленой экономики» в эпоху глобализации.....	1117
Парпиева Наргиза Тахировна	
Kimyo sanoati korxonalarida lean production konsepsiyasidan foydalanish istiqbollari	1122
Gulbayeva Feruza Islomovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida auditorlik xizmatlarining ahamiyati.....	1127
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Tijorat banklari resurs bazasini mustahkamlash yo'llari	1131
Allaberganov Sirojali Saxatovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность» Часть II	1143
Алиева Сусанна Сейрановна	
O'zbekiston moliya tizimini raqamlashtirishning rivojlanish tendensiyalari.....	1148
Tashmatova Rano Gaibovna, Qodirov Nurhayot Normuhammad o'g'li	
Theoretical basis of the use of modern information technologies in accounting	1154
Annayev Abdurasul Abdurashidovich, Tojiboyev Jasurbek Shavkat o'g'li, Rustamov Suxrob Asror o'g'li	
Moliyaviy bozorlar chayqalmoqda: investorlar uchun yangi signalmi?	1158
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Yashil moliyalashtirish va esg samaradorligining iqtisodiyot barqarorligidagi o'rni.....	1166
Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'g'li, Atadjanov Kadambay Sapayevich, Madraimov Xabibulla Madaminovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni kamaytirish bo'yicha tizimlarni takomillashtirish yo'llari	1170
Bekmurodova Mahbuba Mahmudovna	
Maqola: Globalizatsiyada inson resurslarini boshqarishda raqamli transformatsiyaning rejasini tuzish	1177
Salimjonova Gulhayo Asliddin qizi, Ovxnunov Iqboljon Abdunabiyevich, Nabiye Sherzodbek Nurmuhammad o'g'li	
Turizm sanoatida Internet-marketing vositalari va ulardan samarali foydalanish	1182
Babaev Jo'rabek	
Ishlab chiqarishni boshqarishda mahsulot tannarxini kalkulyatsiya qilishning ahamiyati	1190
Asqarova Lobarxon Usmanjanovna	
O'zbekistonda ichki turizm faoliyatini rivojlantirishda transport infratuzilmasini boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy jihatlarini	1194
Turopov Maqsudjon	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishda soliq siyosatini takomillashtirishning ahamiyati	1199
Abdurahmonov Abdumalik Abdug'ani o'g'li	
Madaniy-tomosha xizmatlarining tahlili va uni rivojlantirish yo'llari	1204
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Цифровизация экономики и генезис стран мирового хозяйства	1211
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
“Oila va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi” faoliyati	1216
Xushmurodov Baxtiyor Turg'un o'g'li	
Soliq stavkalarini tabaqalashtirish asosida soliq to'lovchilar iqtisodiy faoliyatini tartibga solish mexanizmlari.....	1220
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish va barqaror rivojlanishga ta'sir etuvchi omillar	1223
Xamdamov Shoh-Jahon Rahmat o'g'li	
Mintaqaning eksport salohiyati tahlili asosida istiqbolli y'nalishlarni aniqlash (Xorazm viloyati misolida).....	1229
Ibadullayev Ergash Bakturdiyevich	

Uy-joy kommunal xo'jaligini mintaqada innovatsion rivojlantirishni boshqaruvi	1235
Adilova Yulduz Shavkatovna	
Bank tizimi likvidligini ta'minlash vositalari va usullarini takomillashtirish	1239
Poyonov Bobir Bekmurod o'g'li	
Milliy brendlarni shakllantirish orqali tashqi bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish	1245
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi	
Charm mahsulotlaridan tayyorlangan bolalar transformatsion sumka ishlab chiqarish iqtisodiy samaradorligi	1250
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'zbekistonda qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyati: iqtisodiy tahlil va islohotlar zarurati	1256
Raximov Ilyos Ikramovich	
Yoqilg'i-energetika kompleksida innovatsion salohiyatni oshirish strategiyasi	1262
Nabiyeva Saidaxon Abduvaxabovna	
Banklarda moliyaviy xavfsizlik kategoriyasining evolyusiyasi	1268
Qobilov Muxammad Ayubxon Yusufjon o'g'li	
Развитие системы бухгалтерского учёта и отчётности на современном этапе	1273
Мамажонов Акрамжон Тургунович, Юсупова Малика Ботиралиевна	
Практика банковского кредитования предпринимательских субъектов сферы услуг в германии	1279
Мукарова Сарвиноз Маликовна, Каримова Азиза Махомадризовна	
Статистический анализ теневой экономики в узбекистане	1283
Кошанов Абдимурат Азат ули, Абдиразакова Асемай Жандулла кизи	
The importance of using digital technologies in business	1288
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
0,4 kv kuchlanishdan ta'minlanuvchi suv nasoslarini tarmoq faza kuchlanishi yo'qolishidan himoyalash	1292
Xalikova Xurshida Abdullayevna, Nurova Malika Abduzairovna, Mustayev Ruslan Aktamovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruv tizimining samaradorligini oshirish	1297
Dexkonova Sayidaxon Nurmuxammatovna	
Ijtimoiy-iqtisodiyot va markaziy osiyo mamlakatlari ijtimoiy sohada	1302
Usmanxo'jayeva Surayyo Muxtarovna	
Aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyotini tashkil etish va o'tkazish bosqichlari	1307
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
Approaches to effective management of tax liabilities through tax auditing	1311
Abdullayev Abror Bozarboevich	
Tijorat banklarida aktivlarni sekyuritizatsiyalash tizimini takomillashtirish	1316
Axmedov Akbarali Sultonmurodovich	
Tashqi va ichki omillar ta'sirini hisobga olgan holda korxona moliyaviy holati barqarorligining tahlili	1325
Eshkuvatov Azizjon Baxtiyorovich	
Tijorat banklari tomonidan ajratilayotgan kreditlarning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	1330
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich	
Sun'iy intellekt asosida bank tizimini modernizasiya qilish va samaradorligini oshirish	1333
Boykulov Baxriddin Karshievich	
Aksiyadorlik jamiyatlarini moliyalashtirish manbalaridan samarali foydalanish	1338
Arifjanova Yayraxon Usmonxo'jayevna	
Ipoteka obligatsiyalarining mamlakat iqtisodiyotining o'sishidagi ahamiyati hamda mazkur obligatsiyalar bilan bog'liq risklar	1343
Ibrohimov Yorqinjon To'liqin o'g'li	
Анализ спроса и потребительского поведения на продукцию, выращенную гидропонным методом	1349
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Global moliyaviy inqirozlar sharoitida aholi daromadlarining barqarorligini ta'minlash strategiyalari	1355
Qurbanov Ulug'bek Erkinovich, Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li	

“O‘zbekistonning “yashil iqtisodiyot”ga o‘tish strategiyasi: mavjud muammo va istiqbolli imkoniyatlar”	1359
Ismailov Dilshod Anvarjonovich, Akramova Aziza Abduvohidovna	
Aksiyadorlik jamiyatlarida davlat xaridlarini tashkil etish amaliyotini takomillashtirish.....	1366
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O‘zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish masalalari	1372
Abduraxmonova Ziyoda Abdullayevna	
Netto ish haqini hisoblashning innovatsion usullari.....	1378
Mirmahmudov Murod Ismatovich	
Xizmat ko‘rsatish sohasida tadbirkorlik: iqtisodiy va ijtimoiy istiqbollar	1383
Xaydarova Shoxista Davranovna	
Texnologiya fanida sun‘iy intellekt va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish	1388
Ashurov Nazar Raxmatullaevich	
Korporativ xaridlarni amalga oshirishdagi byurokratik to‘siqlar va ularni bartaraf etish usullari	1391
Qurbanov Shohboz Lutfillayevich	
Yashil yondashuvlar asosida barqaror iqtisodiyotni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	1396
Ubaydullaev No‘monjon Isroilovich	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini SWOT va pestel tahlil qilish orqali iqtisodiy bashoratlash.....	1401
Karimova Maftuna Nurdinovna	
O‘tkir revmatik isitmasi bor bolalarda kardiometriya ko‘rsatkichlarining statistik tahlili	1407
Muxamadiyeva Lola Atamuradovna	
Ways to develop digital economy and electronic government in UZBEKISTAN	1418
Nuriddinova Dilshodaxon Abdulla kizi	
O‘zbekistonda hayot sug‘urtasining joriy etilishi va unga ta’sir etuvchi demografik omillar ta’siri.....	1422
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
Global iqlim o‘zgarishining turizm sektoriga ta’siri: muvofiqlashtirish va barqarorlikka erishish strategiyalari	1428
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
Prospects for the development of islamic microfinance services in uzbekistan.....	1433
Sadullaeva Gulnoza Usmanovna	
Global iqlim o‘zgarishi riski uning mamlakat iqtisodiyoti moliyaviy sektoriga ta’siri	1439
Baratov Sa’dulla Norjigit o‘g‘li, Jo‘rayev Behzod Nuraliyevich	
Перспективы унификации налогов на землю и имущество	1444
Акбарова Нилуфар Нейматжановна	
Banklarda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida hisobot tuzish tartibi	1449
Arziboyeva Ravzaxon Sattarovna	
Kichik biznes subyektlari iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash mexanizmini takomillashtirish	1454
Akbarov Abdulhamid Akmal o‘g‘li	
O‘zbekiston Respublikasi hududlarida demografik jarayonlarning dinamikasi tahlili	1458
Xamitova Mavluda Sindarovna	
Ta’minot zanjirlarini boshqarishda big datadan foydalanishni afzalliklari	1463
Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich, Quryazov Quryozbek Ergash o‘g‘li	
Yashil texnologiyalardan keng foydalanish – yashil investitsiyalarning poydevori.....	1467
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida tijorat banklarining strategik boshqaruv tizimini takomillashtirish yo‘llari.....	1470
Umurov Jasurbek Jamil o‘g‘li	
Digital neighbourhood contexts in youth employment and competency frameworks	1474
Gulsara Ostonaikulova	
Роль организации антимонопольной политики в национальной экономике в обеспечении экономической безопасности и конкурентоспособности.....	1482
Глазова Марина Викторовна	
Rivojlangan sug‘urta bozorlarida investisiya faoliyati tahlili.....	1487
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	

O'zbekiston respublikasida qurilish kompleksining hozirgi holati va asosiy rivojlanish tendensiyalari.....	1491
Muxibova Guli Yarkinovna	
Aholining turmush farovonligini oshirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning roli	1496
Ostanova Nargiza Baratovna	
Tadbirkorlik faoliyatini boshqarishda rahbarlik uslubi: demokratik rahbarlar	1508
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
Korxonlarni rivojlantirishda yashil iqtisodiyot mexanizmlarini joriy etish	1513
Yusupov Bekzod Ulugbekovich	
O'zbekistonda sog'lomlashtirish turizmi infratuzilmasini rivojlantirishni ko'p omilli ekonometrik modellashtirish asosida prognozlash	1517
Norchayev Asatullo Norbo'tayevich	
"Ijtimoiy himoya" kategoriyasiga qaratilgan nazariy qarashlar evolyusiyasi	1526
Bobonov N.H	
Majburiyatlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning nazariy asoslari.....	1532
Ikromova Odinaxon	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish sifatini oshirishda raqamli xizmatlarning obyektiv zarurati	1537
Norov Murodjon Mahmudovich	
Oliy ta'lim xizmatlari mohiyati va rivojlanish nazariyasi.....	1541
Iskandarov Shahboz Shavkat o'g'li	
Davlat-xususiy sheriklikka oid ilmiy yondashuv va qarashlarning rivojlanish tendensiyalari	1545
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Theoretical foundations of time series analysis in green economy	1552
Muradov Rustamjon Sobitkhonovich	
Korxona faoliyati samaradorligini baholashning kompleks yondashuvi: nazariya va amaliyot.....	1563
Xalilov Bekzod Axmatovich	
Aholi real daromadlarini shakllantirishda inson kapitalini rivojlantirishning roli.....	1568
Iskandarova Dilafruz Ikrom qizi	
Yashil iqtisodiyotda transportning tutgan o'rni.....	1573
Yuldasheva Saodat Arslanovna, Otanazarova Charos Baxtiyor qizi	
Xalqaro standartlar asosida hisob siyosati metodologiyasini takomillashtirish.....	1577
Qurbanboev Jurabek Eruvboevich	
Sanoat tarmoqlarini barqaror rivojlantirishda "yashil" iqtisodiyotdan samarali foydalanish istiqbollari.....	1585
Yuldasheva Saida Nematovna	
Mintaqaviy mehnat bozorini tartibga solishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	1593
Azadova Gulnoza Sardorbekovna	
O'zbekistonda yashil sug'urta mahsulotlarini rivojlantirishda xorij tajribalari	1600
Yusufov Asfandiyor Eldor o'g'li	
Понятие и типы финансовых шоков: макроэкономический контекст и микроуровневые последствия	1606
Захарова Ирина Борисовна	
Современное состояние оздоровительного туризма в Узбекистане	1611
Сирлибеков Хабибулло Шакарбоевич	
Impact of industrial development on macroeconomic indicators.....	1621
Olchinboyev Otabek Abdusamad ugli	
Анализ предпочтений на рынке электронной торговли в Узбекистане	1625
Уразов Комил Бахрамович, Хушмуродова Мадина	
Методы оценки деятельности акционерных обществ с учетом инвестиционных рисков.....	1639
Айтмуратова Улбике Жалгасовна	
Xalqaro moliyaviy markazlar va ularning jahon iqtisodiyotidagi roli.....	1645
Sharipova Shaxinabonu Orif qizi	
Development of modern tourism industry in Uzbekistan through smart technologies and digital transformation.....	1649
Master's student at Silk Road University	

Iqtisodiyotda qiymat nazariyasi asosida qishloq xo'jaligida qo'shilgan qiymatni shakllanishi.....	1656
Azizov Shohsuvor Yuldashevich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar, ularda hisobdorlik va boshqaruvda axborotlarning tahliliyligini oshirish masalalari.....	1659
Yusupov Azizbek Baxtiyor o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR, ULARDA HISOBDO RLK VA BOSHQARUVDA AXBOROTLARNING TAHLILIY LIGINI OSHIRISH MASALALARI

Yusupov Azizbek Baxtiyor o'g'li

“Agrobank” ATB Yakkabog' filiali boshqaruvchi o'rinbosari

Annotatsiya: Mazkur maqolada xo'jalik yurituvchi subyektlarning rivojlanishidagi dinamik o'zgarishlar, ularda buxgalteriya xizmatlarini tashkil etishning muhim jihatlari va boshqaruvda axborotlarning tahliliy darajasini oshirishga doir dolzarb masalalar yoritilgan. Tadqiqotda hisobdorlikning sifatli yuritilishi, moliyaviy hisobotlarning mazmungan boyitilishi va qaror qabul qilishda analitik axborotlardan foydalanish samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, buxgalteriya axborotining standartlar asosida shakllanishi va barqaror boshqaruvni ta'minlashdagi o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: hisob, hisobdorlik, moliyaviy hisobot, tushuntirishlar, moliyaviy holat, moliyaviy natija, barqarorlik, standartlar.

Abstract: This article examines the dynamic development of economic entities, essential aspects of organizing accounting services, and critical issues related to enhancing the analytical quality of information in management. The study focuses on the effectiveness of accurate accounting practices, the content quality of financial reporting, and the role of analytical data in decision-making. Additionally, the paper highlights the importance of forming accounting information based on international standards and its contribution to sustainable management.

Key words: accounting, reporting, financial statements, disclosures, financial position, financial performance, sustainability, standards.

Аннотация: В статье рассматриваются динамические изменения хозяйствующих субъектов, ключевые аспекты организации бухгалтерской службы и проблемные вопросы повышения аналитического уровня информации в управлении. В исследовании акцент сделан на качестве ведения учёта, содержательности финансовой отчётности и эффективности использования аналитической информации при принятии управленческих решений. Особое внимание уделено формированию бухгалтерской информации на основе стандартов и её роли в обеспечении устойчивого управления.

Ключевые слова: учёт, отчётность, финансовая отчётность, пояснения, финансовое состояние, финансовый результат, устойчивость, стандарты.

KIRISH

Tadbirkorlik faoliyatida hisobdorlikning muhim tamoyillarini belgilab bergan ilk asarning yaratilganiga ham endi besh asrdan oshdi. O'tgan davr mobaynida hisobdorlikning umumiy qoidalari va tamoyillari asosan o'zgarishsiz qolgan bo'lsa-da, uning shakli, texnikasi va texnologiyasi keskin rivojlandi. Bugungi kunda hisobdorlik nafaqat tadbirkorlik faoliyatining “raqamli oynasi”, balki biznesning universal muloqot vositasiga aylangan. Hisob va hisobdorlikni raqamlashtirishsiz tasavvur qilish qiyin. Soha mazmungan tubdan o'zgarib, jahon miqyosida yagona qoidalar, tamoyillar va standartlar asosida standartlashtirish amaliyoti keng joriy etilmoqda.

Shu bilan birga, davlatlar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tuzilma, boshqaruv tizimi va tashkiliy mexanizmlardagi farqlar, shuningdek, mulkiy va moliyaviy munosabatlardagi xususiyatlar hisobdorlik tizimida ham ayrim milliy

yondashuvlarni zaruratga aylantirmoqda. Xalqaro miqyosda biznes muloqotining muhim vositasi bo'lgan buxgalteriya hisobining shakliyl farqlari uning mazmuniga qanday ta'sir ko'rsatayotganini baholash esa murakkab va bahsli masalalardan biridir.

Mazkur maqolada xo'jalik yurituvchi subyektlar buxgalteriya xizmatlarini tashkil etishining o'ziga xos jihatlari, ularning faoliyati samaradorligi hamda boshqaruvda axborotning tahliliy darajasini oshirishga doir mavjud muammolar ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hisobdorlik va boshqaruvda axborotlarning tahliliyligi bo'yicha chop etilgan adabiyotlar hamda olib borilgan tadqiqotlarni o'rganish asosida quyidagi xulosaga kelish mumkin: hisobdorlik turli davlatlar, tizimlar va sohalar kesimida o'ziga xos jihatlari bilan farqlanishi kuzatiladi [1].

Hisobdorlik sohasidagi eng dolzarb muammolardan biri – korxona va tashkilotlarda buxgalteriya hisobini tashkil etish va uni yo'lga qo'yish tartiblari har xil bo'lishidir [2].

Ro'yxatga olingan korxona va tashkilotlar soni, ularning tarkibi, hajmi va yuridik maqomidagi o'zgarishlar ham buxgalteriya xizmati, nazorat va tahlil faoliyatining shakli va mazmuniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda [9].

Axborot oqimini shakllantirish, raqamli dasturlardan foydalanish, texnologiyalarni takomillashtirish hamda rasmiy platformalarni yaratish borasidagi sa'y-harakatlar hisobdorlik va analitik ishlar mazmunida muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda [4].

Buxgalteriya xizmatini yo'lga qo'yish, nazoratni amalga oshirish, iqtisodiy va moliyaviy tahlilni olib borish buxgalteriya bo'limi va tahlil xodimlarining klassik ish mazmunini tubdan o'zgartirishni talab qilmoqda [5].

Klassik ish mazmunidagi eng katta kamchilik – axborotlarni tadbirkorlik subyekti boshqaruvi uchun emas, balki davlat organlari va yuqori turuvchi tashkilotlarga majburiy va tartiblangan shaklda mexanik ravishda taqdim etishga asoslangan tizimning saqlanib qolganidir. Mazkur yondashuvdan voz kechish zarur [6].

Zamonaviy buxgalteriya, zamonaviy iqtisodiy tahlil, zamonaviy nazorat va boshqaruv tushunchalariga mos ish mazmunini shakllantirishda konseptual asoslar, normativ hujjatlar, talab va qoidalarni aniq belgilash, shuningdek, korxona va tashkilotlar boshqaruvida sifat menejmenti tamoyillariga o'tish muhim masala hisoblanadi [9–10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliya-xo'jalik faoliyati bo'yicha hisobdorligidagi muhim tamoyillar, shuningdek, ular bilan manfaatdor bo'lgan keng doiradagi foydalanuvchilarning joriy va istiqboldagi qaror qabul qilish jarayonida axborotlardan foydalanish holatlari o'rganildi. Bunda ma'lumotlarni tahlil qilishda klassik usullar (qiyosiy tahlil, farqlash, indekslar, omilli tahlil), hamda maxsus usullar (trendlarga asoslangan, gorizontaal va vertikal tahlil) qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hisobdorlik mikro darajadagi ko'rsatkichlarni makro darajada umumlashtirishga xizmat qiladi hamda bu orqali tarmoqlar, sohalar va umuman mamlakat rivojlanishi va taraqqiyotining asosiy yo'nalishlarini o'rganishga imkon beradi. Bugungi kunda respublikamiz iqtisodiyotining turli sohalarida ro'yxatga olingan va faoliyat yuritayotgan xo'jalik subyektlari soni, ularning tarkibiy o'zgarishlari va dinamikasi quyidagi jadval ma'lumotlarida o'z aksini topgan.

2020–2025-yillar davomida O'zbekistonda ro'yxatga olingan korxona va tashkilotlar soni keskin oshgan bo'lib, 2020-yildagi 419 490 tadan 2025-yilda 725 857 taga yetgan. Bu esa, 6 yilda qariyb 73% o'sishni tashkil etadi. Xuddi shu davrda faoliyat yuritayotgan korxonalar soni esa 398 133 tadan 424 840 taga tushib, real faoliyat ko'rsatkichlarida pasayish kuzatilgan.

Xuddi shunday, ro'yxatga olingan kichik tadbirkorlik subyektlari soni ham ortib, 2020-yildagi 353 921 tadan 2025-yilda 651 807 taga yetgan. Biroq ulardan faoliyat yuritayotgan subyektlar soni 2023-yildan keyin keskin kamaygan: 2023-yilda 523 556 ta bo'lgan bo'lsa, 2025-yilda bu ko'rsatkich 358 116 taga tushgan.

Bu holat, bir tomondan, ro'yxatga olish jarayonlarining faollashgani va subyektlar bazasining kengayib borayotganini ko'rsatsa, ikkinchi tomondan esa iqtisodiy muhit, soliq yukining o'zgaruvchanligi, infratuzilma imkoniyatlari va boshqaruv tizimidagi ayrim omillar faoliyat yuritayotgan subyektlar sonining barqarorligini ta'minlash zarurligini ko'rsatmoqda. Ushbu jarayonlar hisobdorlik axborotlaridan yanada samarali foydalanish, strategik rejalashtirishni takomillashtirish va boshqaruv qarorlarini asoslashda axborotlarni chuqur tahlil qilish muhimligini ta'kidlaydi (1-jadval).

1-jadval. Ro'yxatga olingan va faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar to'g'risidagi ma'lumotlarning qiyosiy tahlili.

Ko'rsatkichlar	Yillar					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ro'yxatga olingan korxona va tashkilotlar	419490	503538	557756	627475	688345	725857
Shundan faoliyat yuritayotganlari	398133	475197	528929	592371	485024	424840
Ro'yxatdan o'tgan Kichik tadbirkorlik subyektlari	353921	436981	488936	555971	614897	651807
Shundan faoliyat yuritayotganlari	334767	411203	462834	523556	417080	358116

2025-yil 1-yanvar holatiga ko'ra, respublika bo'yicha ro'yxatdan o'tgan tadbirkorlik subyektlari soni 725 857 tani tashkil etgan. Ulardan faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar soni esa 424 840 taga teng. Demak, ularning o'rtasidagi farq 301 017 tani tashkil qiladi. Bu esa shuni anglatadiki, ro'yxatga olingan subyektlarning faqat 41 foizi amalda faoliyat yuritmoqda. Qolgan 59 foiz subyektlar esa ro'yxatda mavjud bo'lsa-da, real iqtisodiy muomalada ishtirok etmayapti. Faol korxonalarning asosiy qismi xizmatlar sohasi hamda qurilish sektorida to'plangan.

Ushbu holat iqtisodiy statistikani yanada aniqlashtirish va faoliyat yuritayotgan korxonalarni aniq identifikatsiya qilish zaruratini ko'rsatadi. Bu esa davlat siyosati, rejalashtirish va resurs taqsimotini yanada maqsadli va samarali yo'naltirish imkonini beradi. Ayniqsa, real faoliyat yuritayotgan subyektlarga soliq, byudjet va investitsion yuklamalarni adolatli taqsimlash orqali ularning rivojlanishiga yanada qulay sharoit yaratish mumkin.

Shuningdek, 2025-yil holatiga ko'ra, kichik tadbirkorlik subyektlari soni 651 807 tani tashkil etgan bo'lib, ulardan faqat 358 116 tasi faoliyat yuritmoqda. Bu esa kichik tadbirkorlarning faqat 45 foizi faol ekani, 55 foizi esa faoliyat yuritmayotganini anglatadi. Tabiiyki, bu holat 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi¹ va boshqa davlat dasturlarida belgilangan yuqori maqsadlarga erishishda real to'siqlar keltirib chiqaradi. Oqibatda faoliyat yuritayotgan nisbatan kam sonli korxona va tashkilotlar zimmasiga ortiqcha yuklamalar tushmoqda.

Agar zaruriy choralar ko'rilmasa, bu korxonalarga nisbatan iqtisodiy bosim yanada ortishi mumkin, bu esa kelajakda iqtisodiy faollik pasayishiga va tanglik holatlariga sabab bo'lishi ehtimolini kuchaytiradi.

Mazkur raqamlar ortida biz tadqiq qilayotgan buxgalteriya xizmati subyekti haqida ham asosli fikr yuritish mumkin. Bu xizmat subyektlarining soni, faolligi va tizimdagi holati — ularga bo'lgan talabni emas, balki butun tadbirkorlik sektoridagi real vaziyat va istiqboldagi prognozlarni shakllantirish uchun muhim axborot manbai hisoblanadi.

Hisobdorlikdagi eng dolzarb muammo esa shundaki, bu faqat iqtisodiy ko'rsatkichlarda emas, balki ushbu korxona va tashkilotlarda buxgalteriya hisobining tashkil etilishi va yuritilishida ham aks etmoqda. Aksariyat holatlarda hisobdorlik oddiy, sodda va avtomatlashtirilmagan shaklda yuritiladi. Shu bois nafaqat xalqaro buxgalteriya standartlariga, balki hatto milliy buxgalteriya standartlariga mos holda yuritish ham ayrim subyektlar uchun og'irlik qiladi.

Shunday ekan, buxgalteriya tizimini rivojlantirishda faqat hisob siyosatini yaratish emas, balki uni real iqtisodiy faoliyat bilan muvofiqlashtirish, subyektlarning imkoniyatlariga moslashtirilgan, raqamli va analitik yechimlarga asoslangan modelni ishlab chiqish zarur.

2020–2024-yillar davomida O'zbekiston Respublikasining yalpi ichki mahsulot (YAIM) hajmida barqaror o'sish kuzatildi. Agar 2020-yilda YAIM 668,0 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 1454,6 trln so'mga yetib, qariyb 2,2 barobarga oshgan. Biroq shu davrda faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar soni keskin kamaygan: 2022-yilda 592 371 taga yetgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 424 840 taga tushgan, ya'ni qariyb 29% ga kamaygan.

Natijada, bitta korxonaga to'g'ri keladigan YAIM hajmi 2020-yildagi 1,4 mlrd so'mdan 2024-yilda 3,4 mlrd so'mgacha oshgan. Bu iqtisodiy yuklamaning faqat faol korxonalarga zimmasiga tushayotganini anglatadi va yuklamaning nisbiy og'irligini ko'rsatadi.

Shuningdek, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YAIM hajmi 2020-yildagi 19,3 mln so'mdan 2024-yilda 38,7 mln so'mga yetgan. Bu ijobiy ko'rsatkich iqtisodiyotda o'sish va nisbatan yuqori samaradorlikni aks ettiradi.

Ammo faoliyat yuritayotgan korxonalar sonining qisqarishi ushbu o'sish sur'atlarining barqarorligini xavf ostiga qo'yadi. Bu esa iqtisodiy faol subyektlarni qo'llab-quvvatlash, yangi korxonalarni ishga tushirish va mavjudlarini faoliyatda saqlab qolish uchun tizimli choralarni talab etadi (2-jadval).

1 <https://president.uz/oz/lists/view/4132>

2-jadval. Korxonalarga tushadigan yuklama tahlili.

Ko'rsatkichlar	Yillar				
	2020	2021	2022	2023	2024
Yalpi ichki mahsulot hajmi, trln so'm	668.038	820.536	995.573	1204.485	1454.574
Faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar soni	475.197	528.929	592.371	485.024	424.840
Respublika aholi soni, mln. kishi	34.558	35.271	36.024	36.799	37.543
Bitta korxonaga to'g'ri keladigan yalpi ichki mahsulot hajmi, mlrd. so'm	1.405	1.551	1.680	2.483	3.423
Aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulot, mln so'm	19.329	23.263	27.636	32.718	38.726

Bir korxonaga to'g'ri keladigan yalpi ichki mahsulot (YAIM) hajmining dinamikasida yillar kesimida izchil o'sish kuzatilmoqda. Shuningdek, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan YAIM hajmida ham ijobiy o'sish tendensiyasi qayd etilmoqda. Bu esa iqtisodiyotning umumiy samaradorligi oshayotganidan dalolat beradi.

Biroq masalaning boshqa, nisbatan nozik jihatiga ham e'tibor qaratish lozim. Ya'ni, agar bu yuklamani faqat ro'yxatga olingan korxonalar soniga nisbatan hisoblasak, YAIM bo'yicha tushadigan yuklama kamroq ko'rinadi. Biroq amalda faoliyat yuritmayotgan korxonalarning katta ulushi mavjudligi hisobga olinsa, real faol korxonalarga to'g'ri keladigan YAIM hajmi va yuklama miqdori ancha yuqori bo'lib chiqadi. Bu esa iqtisodiy yuklamaning notekis taqsimlanishiga olib keladi.

Shu bilan birga, so'nggi yillarda buxgalteriya xizmati subyektlarining yangidan tashkil etilishi nisbatan barqaror holatga o'tayotgani kuzatilmoqda. Bu holat iqtisodiyotni formal va tizimli hisob yuritish institutlari bilan yanada mustahkamlash imkoniyatini taqdim etadi. Bunda yangi tashkil etilgan korxonalarning faoliyatga to'liq integratsiyalashuvi, shuningdek soliq, moliyaviy va normativ talablarga moslashuvi uchun qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlarni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, yalpi iqtisodiy ko'rsatkichlarda ijobiy o'sish kuzatilayotgan bir paytda, korxonalar faoliyatining sifat jihatlarini, xususan buxgalteriya hisobi tizimini takomillashtirish va iqtisodiy yuklamaning muvozanatli taqsimlanishini ta'minlash orqali yanada yuqori samaradorlikka erishish imkoniyati mavjud.

2020–2024-yillar davomida yangidan tashkil etilgan korxona va tashkilotlar sonida sezilarli darajada pasayish tendensiyasi kuzatilmoqda. 2020-yilda bu ko'rsatkich 93 214 tani tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda atigi 77 046 taga tushgan. Ya'ni besh yil ichida 16 168 ta yoki 17,3% ga kamayish kuzatilgan.

Ushbu pasayish holati iqtisodiyotni liberallashtirish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va yangi biznes tashabbuslarini rag'batlantirishga qaratilgan davlat siyosatiga qaramay, muayyan to'siqlar va xavotirlar mavjudligini ko'rsatmoqda. Jumladan, soliq yukining og'irligi, tartibga soluvchi mexanizmlarning murakkabligi, moliyaviy resurslarga cheklangan kirish yoki bozordagi noaniqliklar yangi subyektlarning shakllanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bois, yangidan tashkil etilayotgan korxonalar sonini barqaror oshirish uchun institutsional islohotlarni chuqurlashtirish, ro'yxatdan o'tish jarayonlarini soddalashtirish, boshlang'ich kapitalga kirishni osonlashtirish va innovatsion qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi (3-jadval).

3-jadval. Yangidan tashkil etilgan korxona va tashkilotlar dinamikasi.

Ko'rsatkichlar	Yillar				
	2020	2021	2022	2023	2024
Yangidan tashkil etilgan korxona va tashkilotlar soni	93214	98886	90177	86030	77046

2024-yil yakuniga ko'ra, respublika bo'yicha atigi 77 046 ta korxona yangidan tashkil etilgan. Biroq shu bilan birga o'z faoliyatini joriy davrda to'xtatgan korxonalar sonini hisobga oladigan bo'lsak, ro'yxatdagi umumiy o'zgarishlarda ijobiy tendensiya kuzatilmayapti.

Faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlarning moliyaviy hisobotlari asosida ularning aktivlar hajmi, kapital va majburiyatlar darajasi, faoliyat samaradorligi, pul oqimlari va istiqboldagi prognozlarini baholash imkoniyati mavjud bo'lib, bu sohadagi ochiqlik va shaffoflikni oshirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Xususan, davlat ulushi mavjud bo'lgan, strategik yoki monopol xarakterga ega korxonalar moliyaviy hisobotlarini kengroq e'lon qilish orqali ularni erkin tahlil qilish imkoniyatlarini kengaytirish ham dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi "Istiqlolli loyihalar milliy agentligi"ning Korporativ axborot yagona portalida atigi 668 ta aksiyadorlik jamiyati va 34 ta mas'uliyati cheklangan jamiyatning 1 200 dan ortiq ochiq ma'lumotlar bazasi mavjud. Afsuski, ularning aksariyatida so'nggi yillarga oid moliyaviy hisobotlarni topish mushkul, ayrim holatlarda esa umuman mavjud emas.

Moliyaviy hisobotlarning axborotga boyligi va tahliliy darajasi bugungi kunda munozarali mavzu bo'lib qolmoqda. Hisobotlardagi ma'lumotlar asosida davlat organlari yoki ekspert guruhlarining tahlillari jamoatchilikka ochiq e'lon qilinmaydi, ommaviy nashrlarda va internet sahifalarida mavjud axborotlar hajmi nihoyatda cheklangan.

Shuningdek, oshkor qilinayotgan ma'lumotlarning to'g'riligi va ishonchiligi uchun javobgarlik darajasi ham to'liq anglanmagan holda olib borilmoqda. Bu borada belgilangan majburiyatlarni monitoring qilish, nazorat qilish mexanizmlarida ham jiddiy kamchiliklar mavjud.

Faoliyat yuritayotgan korxona va tashkilotlar tomonidan turli davlat organlariga (Soliq qo'mitasi, Statistika agentligi, banklar, yuqori turuvchi tashkilotlar) taqdim etiladigan moliyaviy hisobotlarning tahlil etilish amaliyoti ham hozircha qoniqarli emas.

Shuni ta'kidlash lozimki, tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini e'lon qilish amaliyoti yo'lga qo'yilganiga bir yildan oshgan bo'lsa-da, amaliyotda korxonalarni mazkur reytingga to'liq qamrab olish darajasi hali ham past.

Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-yanvardagi "Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-39-sonli² qarori qabul qilingan. Mazkur qaror asosida tadbirkorlik subyektlari quyidagi toifalarga ajratiladi:

- AAA, AA, A – yuqori barqarorlik darajasi;
- BBB, BB, B – o'rtacha barqarorlik darajasi;
- CCC, CC, C – qoniqarli barqarorlik darajasi;
- D – quyi barqarorlik darajasi.

Reytinglar Soliq qo'mitasining "Tadbirkorlarning barqarorlik reytingi" elektron platformasida idoralararo axborot almashinuvi asosida avtomatik tarzda (onlayn) shakllantiriladi va Savdo-sanoat palatasining rasmiy veb-saytida e'lon qilib boriladi.

Reytingda yuqori ko'rsatkichga ega xo'jalik subyektlariga soliq tekshiruvlari o'tkazilmaydi, shuningdek ular uchun bir qator rag'batlantiruvchi choralar belgilangan.

Afsuski, amalda ushbu tartiblarning qamrovi, ko'lami va ta'siri bo'yicha tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Axborotlarning tahliliyligi esa faqat birgina moliyaviy hisobot bilan cheklanmasligi kerak. U investitsion loyihalar samaradorligini baholash, joriy va istiqboldagi rejalarni asoslash, shuningdek real iqtisodiy faollikni barqaror prognozlash uchun ham keng qamrovli va tizimli tarzda shakllantirilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning hisobdorligi va boshqaruvda axborotlarning tahliliy darajasini oshirish maqsadida quyidagi taklif va tavsiyalarni ilgari surish maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz:

Rasmiy tarzda tuziladigan moliyaviy hisobotlar va ularni taqdim etishda tushuntirish qismlarida analitik xulosalar va tahliliy amallar yetarli darajada yo'lga qo'yilmagan. Bu holat xo'jalik yurituvchi subyektlarning real moliyaviy holati, natijalari, naqd aktivlari va istiqboldagi prognozlari yuzasidan manfaatdor tomonlarga asosli qarorlar qabul qilishda zarur axborot olish imkoniyatini sezilarli darajada cheklaydi. Natijada mavjud axborot holatini qoniqarsiz deb baholash mumkin.

Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga o'tishini rag'batlantirishda operatsion, moliyaviy, investitsion va innovatsion jarayonlarni jadallashtirishga qaratilgan ta'sirchan mexanizmlar yetarli darajada samarali ishlamayapti. Bu boradagi xarajatlarning oqilona asoslanganligi va barqaror rivojlanishga ta'siri sezilarli emas.

Hisobdorlikda xo'jalik yurituvchi subyektlarning muhim samaradorlik ko'rsatkichlari, barqarorlik reytingi va boshqa tahliliy indikatorlar bo'yicha axborot imkoniyatlarini kengaytirish uchun raqamlashtirish jarayonini tezlashtirish, ma'lumot va axborot almashinuvida integratsion tizimlarni joriy etish zarur.

Axborotlarning tahliliy darajasini oshirish bilan bir qatorda tahlilning metodologik asoslarini ham tubdan takomillashtirish lozim. An'anaviy (klassik) tahlil shakllaridan tashqari, zamonaviy va ilg'or xalqaro tahlil usullari va yondashuvlarini qo'llash tavsiya etiladi.

Hisobdorlik va boshqaruvda axborotlardan foydalanishda e'tiborni faqat retrospektiv (o'tgan davr) natijalarga emas, balki istiqboldagi prognoz va kutilyotgan ko'rsatkichlarni asosli va aniq ifodalovchi tahlil amaliyotiga qaratish lozim.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-yanvardagi "Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-39-sonli: <https://lex.uz/uz/docs/-6773342>

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ilysheva N.N., Kuptsova M.O. Buxgalteriya (moliyaviy) hisobot: ishonchlilikni ta'minlash muammolari va uni soxtalashtirish holatlariga qarshi kurash usullari // *Ekonomika i upravlenie: problemy, resheniya*. – 2018. – T. 2. – № 2. – S. 86–91.
2. Bogatyrev S.Yu. Tashkilotlar hisobotini tahlil qilishning yangi modellari // *Mezhdunarodnyy buxgalterskiy uchët*. – 2018. – T. 21. – № 2. – S. 124–137.
3. Savitskaya G.V., Valyushko E.L. Buxgalteriya hisobotining axborot resursini oshirish // *Buxgalterskiy uchët i analiz*. – 2014. – № 3 (207). – S. 39–43.
4. Kemaeva S.A., Kozlova E.E., Ionova E.S. Kichik biznes tashkilotlarining kreditga layoqatligini baholashda axborot-analitik ta'minot // *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*. – 2014. – T. 13. – № 7 (358).
5. I.T. Abdukarimov. Tijorat tashkilotlarining xo'jalik faoliyatini moliyaviy-iqtisodiy tahlil. O'quv qo'llanma / I.T. Abdukarimov, M.V. Beshpalov. – M.: INFRA-M, 2023. – 320 s.
6. M.Q. Pardaev va boshqalar. Moliyaviy va boshqaruv tahlili. Darslik. – T.: Chulpon, 2012. – 490 b.
7. M.Q. Pardaev, B.I. Isroilov. Iqtisodiy tahlil. – T.: Iqtisod va huquq dunyosi, 2011. – 452 b.
8. M.Q. Pardaev, J.I. Isroilov, B.I. Isroilov. Iqtisodiy tahlil. O'quv qo'llanma. – T.: Print Line Group, 2017. – 533 b.
9. M.Yu. Raximov. Iqtisodiyot subyektlarining moliyaviy holatini tahlil qilish. – T.: Iqtisod-moliya, 2015. – 356 b.
10. M.Yu. Raximov, N.N. Kalandarova. Moliyaviy tahlil. Darslik. – T.: Iqtisod-moliya, 2019. – 750 b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
